

76 . Capidava | Comuna: Topalu | Județ: Constanța | Punct: Cetate | Anul: 2022**Anul:** 2022**Cod RAN:** 63063.01**Perioade:** Antichitate, Evul Mediu**Epoci:** Epoca romană, Epoca romană timpurie, Epoca romano-bizantină, Evul Mediu, Epoca bizantină**Tipuri sit:** locuire, exploatare/carieră, structură de cult/religioasă, amenajare/construcție**Autori:** Alexandru-Mircea Rațiu, Ioana Manea, Ioan Carol Opriș**Instituții:** Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Municipiului București, Universitatea București, Facultatea de Istorie**Nr. autorizatie:** 75**Data autorizatiei:** 2022-03-17**Raport de cercetare arheologică de la Topalu, jud.Constanța [Capidava], Punct: Cetate, Sector VII intra muros****Raport**

Cercetarea sistematică din 2022 s-a concentrat în jurul edificiului cunoscut în literatura de specialitate sub numele de "Principia romană târzie" de la Capidava, mai precis la vest și sud-vest de acesta, la marginea terasei aflate către Dunăre. Săpătura propriu-zisă a edificiului cu absidă (principia) s-a încheiat în vara anului 2019. Cercetat în primul rând de către echipa MNIR, responsabilă de acest sector, săpăturile concentrate în acest obiectiv au fost relu reluate (după intervenții inițiale în anii 1950) începând din anul 2013. Abordarea ansamblului a fost proiectată conform unui plan multianual, implicând o săpătură în suprafață (cu carouri de 4 x 4 m, fără martori). Clădirea a fost împărțită prin mijloace topografice, mai întâi în 20, iar apoi în 28 de astfel de carouri, cercetarea lor urmând apoi o ordine prestabilită, în așa fel încât să permită înregistrarea cât mai multor informații stratigrafice. Obiectivul/rezultatul cercetărilor arheologice din campania 2022. În cadrul campaniei din 2022 de la Capidava, în sectorul VII, cercetat sub conducerea echipei MNIR, s-a dorit cercetarea zonei situată la sud de principia, unde în campaniile trecute s-a descoperit o parte a unui peristyl (respectiv o bază de coloană în poziției primară pe o asiză din blocuri de piatră). De asemenea în această zonă, în cadrul campaniei din anul 2021, s-a conturat un nivel de locuire de secol VI p.Chr., bogat în artefacte specifice acestei perioade: amfore, fragmente de opaițe, fragmente de ceramică fină etc. Principalul scop pentru care am concentrat săpătura la sud de edificiu a fost pentru a putea stabili eventuale legături urbanistice cu alte ansambluri contemporane. Suntem interesați, de asemenea, să elucidăm chestiunea peristyl-ului mai ales în contextul descoperirilor frecvente de resturi de coloane din această zonă. Cu titlu de ipoteză, resturile acestei clădiri, din care se păstrează elemente monumentale, ar putea reprezenta un praetorium, în directă legătură cu comandamentul trupei de cavalerie care staționează la Capidava în epocă romană târzie. Cercetarea s-a desfășurat între 1.08 – 31.08.2022, cu un colectiv sub coordonarea MNIR, care mai reunește specialiști de la FI-UB și MMB, respectiv studenți (licență/master/doctorat) și voluntari. În ultima parte a perioadei au fost realizate măsurile de conservare primară, prin acoperirea elementelor de zidărie și complexe identificate cu material geotextil cu nisip. Au mai fost realizate în această parte finală a campaniei din sectorul VII măsurători și înregistrări, ambalarea materialelor arheologice descoperite în campania curentă. Metodologie: Începerea propriu-zisă a săpăturilor a fost precedată de o curățare temeinică a săpăturii din anii trecuți, cât și a zonei ce urma a fi cercetată. Zonele destinate cercetării au fost împărțite în suprafețe de 4 x 4 m. Suprafața totală cercetată a fost de aproximativ 152 mp, cu o adâncime medie de 1,2 m. În campania din anul 2022, în sectorul VII au fost deschise 9 noi unități de săpătură, numerotate S44-S52, dar cercetarea a continuat și în alte suprafețe deschise în anii anteriori. În acest sens, a continuat cercetarea în secțiunea S38, iar martorul orientat NV-SE, ce se afla între secțiunile S38, S47 și S33, S32, a fost demontat. Metodele de înregistrare a rezultatelor săpăturii au fost cele uzuale: desen de săpătură cu scara de 1:20 cm, fotografii digitale, caiet de săpătură și de pachete. La finalul cercetării s-a făcut o ridicare topografică cu ajutorul unei drone, ocazie cu care s-a făcut și un model 3D al monumentului și al săpăturii. Înregistrarea s-a făcut contextual. Stratigrafia generală a

săpăturii: Contextul nr. 1 - nivelul vegetal actual, de culoare brun cenușiu închis (negru), cu grad de compactare scăzut, frecvente rădăcini și urme de rădăcini, permeabil, cu foarte puține materiale contemporane remaniate, rar și materiale arheologice, în special fragmente tegulare; are o grosime de cca. 0,10 – 0,15 m; Contextul nr. 2 - nivel antropic, sediment de culoare cenușiu închis, omogen, grad de compactare foarte scăzut, conține fragmente ceramice de mici dimensiuni, oase animaliere, fragmente rulate de țigle și cărămizi și pietre nefasonate de mari dimensiuni. Acest context reprezintă nivelul de bordeie medio-bizantine de secole IX-XI p.Chr.; are o grosime de maximă de 0,30 m. Contextul nr. 3 - nivel antropic, sediment de culoare brun-închis, structură granulară, relativ eterogenă, ce reprezintă nivelul de locuire de sfârșit de secol VI p.Chr., ultimul al cetății în integralitatea sa. Conține artefacte din ceramică, fier, bronz sau os, fragmente de țigle romane, fragmente din vase de sticlă. Are o grosime de cca. 0,20 – 0,30 m. Contextul este mărginit la limita sa inferioară de o podea lutuită, de culoare galben deschis, compactă, cu o grosime de cca. 0,15 m. Nivelul este incendiat. Contextul nr. 4 - nivel antropic, sediment de culoare brun-gălbui, structură granulară, relativ eterogenă, constituind nivelul de locuire de secol V p.Chr. Conține artefacte din ceramică, fier, bronz sau os, fragmente de țigle romane, fragmente din vase de sticlă. Are o grosime de cca. 0,15–0,20 m. Contextul este mărginit la limita sa de jos de o podea lutuită, de culoare galben-deschis, compactă, cu o grosime de cca. 0,10 - 0,15 m. Contextul nr. 5 - nivel antropic, sediment de culoare brună, structură granulară, relativ eterogenă, constituind nivelul de locuire de secol IV p.Chr. Conține artefacte din ceramică și fragmente din vase de sticlă. Are o grosime de cca. 0,15 m. Contextul este mărginit la limita sa de jos de o podea din cărămizi prinse în mortar pe o substrucție din lut bătătorit. Contextul nr. 6 - nivel antropic, sediment de culoare galben-maronie, structură prăfoasă, relativ eterogenă, constituind nivelul de locuire de sec. II – III p.Chr. Conține artefacte din ceramică și fragmente din vase de sticlă, dar și materiale din bronz sau fier. Are o grosime de cca. 0,40 m. Contextul este mărginit la limita sa de jos fie de un pavaj din pietre de râu (în cazul stradelor), fie de o podea din lut bătătorit. Descrierea unităților de săpătură din cadrul campaniei 2021 Scurt istoric al săpăturii. În campaniile anterioare (2013-2016) au fost cercetate 14 dintre suprafețele propuse, denumite S1–S14, iar în fiecare dintre acestea a fost atins nivelul de sfârșit de secol IV p.Chr., corespunzător contextului nr. 5. În campania 2017 s-au deschis alte opt astfel de suprafețe, numerotate în continuare S15–S22, împreună cu o secțiune de sondaj denumită temporar S23. S-a convenit în cadrul echipei de cercetare adâncirea, respectiv atingerea și cercetarea în noile secțiuni inclusiv a nivelului corespunzător contextului nr. 4. Suprafețele au fost săpate succesiv, înregistrându-se atât fotografic și grafic secvențele stratigrafice de pe profilele care ulterior au fost demontate. De asemenea, a fost continuată cercetarea și în primele 14 suprafețe a nivelului amintit. În 2018 s-au deschis cinci secțiuni, numerotate S24-S27 și S30, și care au fost cercetate până la nivelul podelei de sec. IV p.Chr. De asemenea, s-a deschis și S27 în colțul de nord al edificiului, unde cercetarea a ajuns la nivelul de locuire roman târziu. Cercetarea a continuat și în S23, unde s-a descoperit o parte dintr-un portic al unei clădiri de mari dimensiuni din epoca Principatului. În decursul campaniei din anul 2019 au fost deschise 6 noi unități de săpătură, numerotate S31-S36, dar cercetarea a continuat și în alte suprafețe deschise în ani anteriori și astfel s-a definitivat cercetarea propriu-zisă a edificiului. În 2021 am mai deschis 6 noi suprafețe de săpătură, numerotate S38-S43, dar s-a continuat cercetarea și în alte două suprafețe (S29, S34 și S35) deschise anii anteriori. În 2022 s-au deschis nouă secțiuni (S44-S52) și s-a continuat cercetarea în suprafețele deschise anii anteriori (S38, S41-43). Martorul dintre S38, S47 și S32 și S33 a fost demontat, materialul arheologic fiind recuperat și înregistrat conform. Suprafețele S 44-45, 51-52 (dimensiuni 4 x 4 m) situate la SV de suprafețele S34-35, fiind paralele cu acestea, auzând o suprafață de 4 x 4 m fiecare. Acestea nu au fost deschise simultan, ci două câte două, primele fiind suprafețele S44 și S45. În această arie s-a surprins un nivel de locuire ce aparține nivelului 3 al stratigrafiei noastre reprezentat de o locuință, ale cărei limite nu au fost identificate. Pentru a putea să delimităm suprafața locuinței, ne-a extins în partea de SV cu alte două suprafețe – S51 și S52. Au fost identificate o bază și un fus de coloană, ambele în poziție secundară, alături de numeroase artefacte confecționate din ceramică, sticlă, metal și piatră. Suprafețele S46 -47 sunt situate la NV de S43 și S38. Am dorit să ne extindem cu cercetarea spre NV pentru a putea afla mai multe informații despre clădirea cu peristyl. În această zonă ne-am oprit pe nivelul de sec. VI p.Chr., unde am identificat o groapă menajeră, umplută cu material fragmentar ceramic (platouri din ceramică fină cu decor ștampilat sub formă de cruce) și sticlă, plus patru cărămizi întregi așezate „pe cant” deasupra gropii. S-a observat continuarea canalului spre est și s-a dezvelit platforma din dale de piatră pe care erau amplasate coloanele,

probabil reprezentând intrarea în clădire. Suprafața S48, 49 și S50 sunt situate la NV de suprafețele S46 și S47 și au fost deschise pentru a putea urmări taserul Străzii β descoperită în S39 din 2021. Fiecare dintre cele trei secțiuni are o suprafață de 4x4 m, cu o adâncime maximă de 1.2 m. În cadrul acestei suprafețe a fost identificată o porțiune din Strada β care coboară dinspre NV și cotește către E. În partea de SV (S48) a fost dezvelit zidul incintei târzii, cercetarea surprinzând cota de fundare, dar și stratul de arsură anterior. Zidul are o lățime înregistrată până la această dată de 1,4 m și este realizat din piatră de dimensiuni mici și mijlocii, legată cu motar, direcția sa fiind NV-SE. A fost surprins pe o distanță de aprox. 20 m lungime. De asemenea, au mai fost identificate o bază de coloană în poziție secundară (S48) și alte două baze la limita dintre S49-50 cu S47-48. Suprafețele S43 și 38 sunt situate la NV de S41 și S42 și au dimensiune de 4 x 4 m fiecare. Acestea au fost deschise simultan în campania din 2021, dar nu au fost definitivare atunci. În campania din 2022 am redeschis cercetarea în aceste două zone. Aici s-a identificat un nivel de locuire datat pe baza materialului ceramic în sec. al VI-lea, adică contextul 3 al stratigrafiei generale din această zonă. Suprafața cercetată a surprins pe latura dinspre Dunăre zidul de incintă târzie și totodată un canal de scurgere ce are legătura cu Strada β descoperită în 2021. Suprafețele S41 și S42 sunt situate la SE de S43 și S38, fiind deschise în campania din 2021. În această arie a fost identificate două gropi (G2 și G3) care probabil erau folosite la deversarea apei din canal. Groapa G2 este de formă rotundă, cu un diametru de 1,25 m și o adâncime maximă de 0,84 m, în umplutură a fost descoperită o monedă. Groapa G3 are o formă aproximativ ovală, fiind mărginită pe latura de NV de un zid, lungimea maximă este de 3,40 m cu o adâncime de 0,75 m. În umplutura sa au fost descoperite o monedă și un obiect din fier. Foarte probabil ca cele două gropi să fi comunicat între ele. Materialul arheologic descoperit este eterogen compus în mare parte din artefacte ceramice. Pe lângă ceramică, au fost descoperite și alte obiecte confecționate din materiale precum os, metal sau sticlă. Pentru artefactele din ceramică putem aminti piese găsite întregi, precum: o ampulla de mari dimensiuni cu decor vălurit, o cană trilobată, oale cu 2 torți și boluri din ceramică fină. Totodată, au fost descoperite numeroase amfore de tip LR1 și LR2 sparte in situ, alături de vase de mici dimensiuni. Pentru artefactele din sticlă putem menționa un pahar fragmentar cu decor, fragmente de candelă, pahare sau o mărgea de dimensiuni medii. A fost descoperit și material de construcție – cinci cărămizi (patru întregi și una fragmentară, dispuse pe cant deasupra gropii G1) ce aveau decorate cu linii în X realizate în pasta crudă cu ajutorul degetelor. Obiective pentru campania din 2023. În campania viitoare ne propunem să continuăm și să extindem cercetarea în zona peristilului pentru a elucida proveniența bazelor și fragmentelor de coloane. De asemenea intenționăm extinderea săpăturii înspre sud-vest, pentru a înțelege mai bine forma și funcționalitatea incintei sudice. De asemenea ne interesează legătura dintre cele două clădiri, principia și „clădirea cu peristyl”, legătură realizată prin intermediul Străzii β la care aveau ieșire ambele.

Informații suplimentare online

[Raportul 6970 din cronică.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
